

Valsts darba
inspekcija

Darba aizsardzības speciālistu darbs no VDI skatpunkta

VDI direktors Renārs Lūsis

2022.gada 17.jūnijā

Valsts darba
inspekcija

Ko esam pamanījuši un par ko gribam parunāt...

- ESF projekta pēcpārbaudēs identificētās neatbilstības un trūkumi
- Nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšanas un reģistrēšanas procesā pamanītās nepilnības
- Savstarpējā komunikācija

Valsts darba
inspekcija

Kas tas ir?

**Diemžēl daļa
identificēto
problēmu
atkārtojas gadiem!**

Valsts darba
inspekcija

1. Piemērs

2012. gads – KI sastādīts pasākumu plāns

28.	Regulāri tīrīt apgaismes ķermeņus, mainīt izdegušos elementus	Pastāvīgi	Atbilstoši nepieciešamībai	Saimniecības daļas vadītājs
29.	Regulāri veikt ventilācijas iekārtu apkopes un tīrīt ventilācijas restes telpās	Pastāvīgi	Atbilstoši nepieciešamībai	Vadītāja, saimniecības daļas vadītājs
30.	Izvērtēt un sakārtot darba aprīkojuma esošo dokumentāciju	30.06.2012..	-	Saimniecības daļas vadītājs
31.	Ugunsaizsardzības un apziņošanas sistēmu atbildīgo un dežūrējušo personu atkārtota apmācība, dokumentācijas sakārtošana	Augusts 2012.	-	Vadītāja, atbildīgais par ugunsdrošību

2012. gada 05.janvārī

Izstrādāja: DA speciāliste

/Z. [paraksts] /sova/

**Kur arodslimību ārsta
paraksts?**

2022. gads

ESF pārbaudēs konstatētais:

- **Darba vides risku novērtēšanā nav piedalījies arodslimību ārsts** (nav paraksta ne uz risku novērtējuma, ne pasākumu plāna, MK not.Nr.723 74.p.)
  - KI risku novērtēšanā arodslimību ārstu piesaista tikai uz dokumentu parakstīšanu, nenotiek darba vietu apsekošana, darba vietu pārbaude;
  - Arodslimību ārsta paraksts ir formāls.

Valsts darba
inspekcija

2. Piemērs – klasiskā vispārināšana...

- Nodrošināt ar nepieciešamajiem individuālajiem aizsardzības līdzekļiem
- Lietot atbilstošus individuālie aizsardzības līdzekļus
- Izvietot drošības zīmes
- Ievērot piesardzību
- Ievērot darba aizsardzības instrukcijas

Visiem viss skaidrs...?

Ķīmiskie faktori – vielas un produkti	Nejauša saskare ar ādu, ieelpošana	II	1. Ievērot darba aizsardzības instrukcijas prasības. 2. Lietot IAL nepieciešamības gadījumā.
--	------------------------------------	----	---

Valsts darba
inspekcija

3. Piemērs – «miļā, vienkāršā» ķīmija...

2012.gada DVRN:

		(pirmotam, tasazi aturisana)			
Ķīmiskie faktori	vielas un produkti (norādīt konkrētas vielas un produktus, novērtēt atsevišķi katru vielu vai produktu)	vielu vai produktu ieelpošana	★		vielu vai produktu absorbēšanas iespējas caur elpošanas orgāniem (cik daudz, iedarbības ilgums, cik bieži), vielu vai produktu absorbēšanas iespējas caur ādu (cik daudz, iedarbības ilgums, cik bieži), vielu vai produktu absorbēšanas iespējas caur muti (cik daudz, iedarbības ilgums, cik bieži).
		nejauša norīšana	★		
		saskare ar ādu darba procesā		★	
		cits (norādīt)			
					★

Kur ir...?

2022.gads (ESF pārbaudēs konstatētais):

- Netiek norādītas konkrētas vielas konkrēti, iedarbības ilgums, iedarbības ceļš, nav norādīts (MK not.Nr.660, MK not.Nr.325);
- Nav arī cita dokumenta, kur ķīmiskās vielas/maisījumi būtu noteikti un novērtēti, līdz ar to darba devējam joprojām nav informācijas, ar kādām ķīmiskām vielām/maisījumiem darbinieki saskaras un kāda ir to ietekme uz nodarbināto veselību un drošību, kādi pasākumi jāveic/jāievēro.

Valsts darba
inspekcija

Ķīmiskie faktori «De facto»...

<p>Kontakts ar ķīmiskām vielām vai maisījumiem, to izgarojumi: darbs ar ķīmiskām vielām vai maisījumiem (līmi, šķīdinātāju u.c.)</p>	<p>Arodsaslimšanas risks, alergisko reakciju risks</p>	<p>1</p>	<p>2</p>	<p>II</p>	<p>Lietot individuālās aizsardzības līdzekļus, kādi norādīti konkrētās ķīmiskās vielas drošības datu lapā (piemēram, ķīmisko vielu izturīgus cimdus u.c.). Rīkoties ar ķīmiskām vielām uzmanīgi, lai nepieļautu to nokļūšanu acīs, uz ādas un uz drēbēm. Mazgāt rokas un seju pirms ēšanas, dzeršanas un smēķēšanas. Novilkt notraipīto apģērbu pirms ēšanas un darba beigām. Nodrošināt, lai nodarbinātajam būtu pieejamas izmantojamo ķīmisko vielu drošības datu lapas. Nodrošināt, lai ķīmiskās vielas tiktu uzglabātas tikai piemērotos un atbilstoši marķētos traukos. Instruēt nodarbināto par ķīmisko vielu vai maisījumu ietekmi uz veselību un pareizu kolektīvās un individuālās aizsardzības līdzekļu, kā arī darba apģērba izvēli un lietošanu. Nodrošināt darba telpu ar izlietni un tekošu ūdeni, lai būtu iespēja noskalot ķīmisko vielu no ādas vai skalot acis.</p>
---	--	----------	----------	-----------	---

Kīmiskie faktori

Ķīmisku vielu iedarbība

II

Sagaidāms darbs ar ķīmiskām vielām. Iespējama saskare, veicot montāžas darbus. Pirms darbu veikšanas iepazīties ar drošības datu lapu prasībām, īpaši par nepieciešamajiem individuālās aizsardzības līdzekļiem.

Putekļi				
Organiskas izcelsmes putekļi	Putekļu rašanās darba laikā	2	a	2
Ķīmiskie faktori				
Vielas un produkti	Nejauša norīšana	1	b	2
Vielas un produkti	Saskare ar ādu darba procesā	1	b	2
Vielas un produkti	Vielu vai produktu ieelpošana	1	b	2

Valsts darba
inspekcija

KI «grēki», veicot darba vides riska novērtējumu...

- Uzņēmuma apsekošanu (bīstamajā nozarē) veic pārstāvis no KI, kuram nav atbilstoša izglītība. Parakstus uz dokumentiem "uzliek" DA speciālists ar nepieciešamo izglītību, kurš faktiski nemaz nav apmeklējis uzņēmumu
- Netiek izvērtēti visi darba vides riska faktori
- Riska noteikšanā un novērtēšanā netiek iesaistīti paši uzņēmuma darbinieki
- Risku novērtējumos būvlaukumiem, netiek ņemti vērā specifiskie apstākļi (*copy-paste no cita būvlaukuma DVRN*)
- Darba aizsardzības dokumenti nav pieejami uzņēmumā uz vietas, tie visi atrodas pie KI vai KS
- Ergonomisko risku novērtēšanu piedāvā par atsevišķu samaksu

Valsts darba
inspekcija

Vai atkārtots darba vides riska novērtējums ir formalitāte?

- Atkārtotā darba vides riska faktoru novērtēšana tiek veikta novēloti, netiek ievērots periodiskums
- Atkārtotā darba vides riska faktoru novērtēšanu veic tikai DAS bez arodslimību ārsta, bez darba devēja pārstāvja, bez faktiskas darba vietu pārbaudes/apskates.

Valsts darba
inspekcija

Ko mums rāda citi dokumenti?

- Dažādos dokumentos norādītā informācija nesakrīt, piemēram:
  - ne visi darba vides riska novērtējumā norādītie pasākumi ir iekļauti plānā, iekļaušas/neiekļaušanas “kritēriji”- nav saprotami.
  - darba aizsardzības instrukcijā norādīti obligāti lietojamie 5 dažādi IAL, bet darba vides riska novērtējumā un pasākumu plānā ir ietverta tikai aizsargķivere.
- Darba aprīkojuma sarakstā bieži iekļauj pilnīgi visas iekārtas, kas uzņēmumā ir, nevērtējot, vai tās rada palielinātu risku nodarbinātajiem (MK not.Nr.526 84.p.)
- Risku vērtējumā traumatisma riski no darba aprīkojuma ir norādīti, bet darba aprīkojuma saraksts netiek veidots vai tas neatbilst MK noteikumu prasībām
- Lai gan ESF projekta ietvaros ir iespējams veikt arī laboratoriskos mērījumus, mērījumi darba vidē netiek veikti, tai pat laikā risks ir noteikts.

Valsts darba
inspekcija

Trupinot par DA pasākumu plānu un instrukcijām...

- Darba aizsardzības pasākumu plānā tiek iekļauti veicamie pasākumi, ko jau nosaka normatīvie akti (instruktāža, OVP utt.), bet netiek iekļauti praktiskie pasākumi, kas darba devējam būtu veicami, lai samazinātu darba vides risku ietekmi uz nodarbināto drošību, veselību.
- Instrukciju saturs:
  - *...no VDI jāsaņem atzinums par darba aprīkojumu;*
  - *...vainīgās personas tiks sauktas pie atbildības.*

Valsts darba
inspekcija

Ko redzam, reģistrējot vieglos NG darbā?

- KI uzņemas NG izmeklēšanu darba devēja vietā, bet, sazinoties ar VDI, nevar sniegt visu nepieciešamo informāciju
- Uz «apsūnojušiem» DVRN liekam atzīmi – «nekas nav mainījies» (reģistrē 2022.g., iepriekšējais risku vērtējums – 2014.g.)
- Klasiskie «grābekļi» NG izmeklēšanā un reģistrēšanā:
  - Nav noteikti NG cēloņi,
  - Netiek pievienota dokumentācija,
  - Nav precīzs apstākļu apraksts,
  - Netiek norādīts, kas ir pārkāpts (ja ir)
- KI izvairās norādīt cēloņus, par kuriem atbildīgs darba devējs. Tikai pēc NG akta atgriešanas NG cēloņi tiek precizēti
- Pēc notikušā NG netiek nodrošināta neplānotā instruktāža nodarbinātajiem, kuriem ir līdzīgi darba apstākļi.

Valsts darba
inspekcija

Piemērs pārdomām par godaprātu un profesionalitāti...

KI izmeklēja vieglo NG darbā, sastādīja aktu, iesniedza reģistrēšanai RVDI. Aktā norādīts darbinieka pārkāpums, pievienota instrukcija un norādīts pārkāptais punkts.

Nelaimes gadījuma cēloņu
paskaidrojums

Cietušais kokapstrādes iekārtu operators [redacted] neievēroja darba aizsardzības instrukcijas Nr.56 "Darba aizsardzības darbā strādājot pie detaļu līmēšanas līnijas (Grecon)" punkta 3.5.9. "Aizliegts: veikt iekārtas apkopes vai remontdarbus, kamēr iekārtas kustīgās detaļas nav pilnībā apstājušās," prasības.

Instrukcija, kas pievienota NG aktam:

3.5.9. veikt iekārtas apkopes vai remontdarbus, kamēr iekārtas kustīgās detaļas nav pilnībā apstājušās;

Bet...

Valsts darba
inspekcija

Turpinājums...

Inspektors, veicot pārbaudi, pārbaudīja šo gadījumu un konstatēja, ka papīra formātā darba devēja rīcībā esošajā instrukcijā tāda punkta nemaz nav, kāds norādīts aktā. Aktā ierakstītais punkts bija pielāgots tieši konkrētajai NG situācijai un elektroniskā veidā tāda iesniegta VDI. Turklāt papīra formāta instrukcija un elektroniskā bija ar to pašu apstiprināšanas datumu.

Instrukcija, kas tiek izmantota uzņēmumā...

3.5.9. izņemt detaļas no transportēšanas zonas pirms noņēmēja platformas.

MK not. Nr.723, 6.punkts: Kompetentais speciālists un kompetentā institūcija ir atbildīgi, lai tiem uzticētie uzdevumi tiktu veikti **profesionāli, godprātīgi**, tehniski lietpratīgi un atbilstoši darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām.

Valsts darba
inspekcija

Daži signāli un subjektīvās sajūtas...

Esam iemācījušies strādāt attālināti!

BET, vai darba vides risku novērtēšanu var kvalitatīvi veikt neesot uz vietas uzņēmumā un nepārlicinoties par faktiskajiem darba apstākļiem?

Esam iemācījušies strādāt patstāvīgāk!

BET, vai dod tiesības riskus vērtēt tikai DAS vienam pašam? Bez arodslimību ārsta? Bez darba devēja un nodarbināto pārstāvja iesaistes? Bez faktiskas darba vietu pārbaudes/apskates?

ESF projekts ir devis papildu darbu/ienākumus KI!

BET, vai klientiem ir tāpēc jācieš no KI laika un profesionālas uzmanības trūkuma, nelaipnas komunikācijas un jāsamierinās ar zemākas kvalitātes pakalpojumu?

Valsts darba
inspekcija

Sadarbība un komunikācija

“Viena pagale nedeg”...

Emocionālā inteliģence vai emocionālā vardarbība?

Tam, kurš skaļāk kliegz ir ...
taisnība?

Tas, kurš uzvedās agresīvi ir ...
kompetentāks?

Vai iepriekš nepamanītas kļūdas vai nepilnības ir attaisnojums tās
turpināt?

Vai paši gribam baudīt «kokteili» ar ko aplejam savus bijušos
kolēģus?

Valsts darba
inspekcija

Kāds ir mūsu attiecību balanss un uz ko mums jātiecas?

Valsts darba
inspekcija

PALDIES!